UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Phileremi Palaeologi Monachi De Oratione Dominica Liber

Lardenoy, Martin de

Parisiis, 1673

Adveniat Regnum Tuum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9892

Visual Library

Exponens quippe eamdem oratio-
Matth. 6. 9. nem : dicimus, inquit, *Sanctificetur nomen tuum* : non quòd optemus Deo ut sanctificetur orationibus nostris ; sed quòd petamus à Deo, ut nomen ejus sanctificetur in nobis. Cæterùm à quo Deus sanctificatur, qui ipse sanctificat ? Sed
Levit. 19. 2. quia ipse dixit : *Sancti estote, quoniam & ego sanctus sum* ; id petimus & rogamus, ut qui in baptismo sanctificati sumus, in eo quod esse cæpimus, perseveremus. Ecce glorioſissimus Martyr hoc sentit, quòd in his verbis quotidie fideles Christi petunt, ut perseverent in eo quod esse cæperunt. Nullo autem dubitante, quisquis à Domino, ut in bono perseveret precatur, donum ejus esse talem perseverantiam confitetur.

ADVENIAT REGNUM Tuum.

a *Homil.* 42. *cap.* 2. VEniet, etsi nolumus : sed optare & orare ut veniat

regnum ejus, nihil est aliud quàm optare ab illo ut dignos nos faciat Regno suo, ne fortè, quod absit, veniat, & non nobis veniat. Multis enim non est venturum quod tamen venturum est. Eis enim venturum est quibus dicitur: *Venite benedicti Patris mei; percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi.* Illis non veniet, quibus dicitur: *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Cùm verò dicimus: *veniat regnum tuum,* oramus ut nobis veniat. Quid est, ut nobis veniat? Ut bonos nos inveniat. [a] Ergo & hîc qui jam sancti sunt quid orant nisi ut in eâ sanctitate quæ illis data est, perseverent? Neque enim aliter eis veniet regnum Dei, quod non aliis, sed his qui perseverant usque in finem, certum est esse venturum. Placuit enim Deo, quò maximè humanæ superbiam præsumptionis extingueret, ut non glorietur omnis caro coram ipso, id est, omnis homo. Unde autem non glorietur caro

Matth. 25. 34.

Ibid v. 41.

Mat h. 6. 10.

a *Lib. de don. persev. c. 2.*

b *Lib. de Cor. & gr. c. 12.*

coram ipso, nisi de meritis suis? Quæ quidem potuit habere, sed perdidit; & per quod habere potuit, per hoc perdidit, hoc est, per liberum arbitrium; propter quod non restat liberandis, nisi gratia liberantis: [a] Qui eis non solùm dat adjutorium quale primo homini dedit, sine quo non possint perseverare si velint; sed in eis etiam operatur & velle: ut quoniam non perseverabunt, nisi & possint & velint, perseverandi eis possibilitas & voluntas Divinæ gratiæ largitate donetur. Tantum quippe Spiritu sancto accenditur voluntas eorum, ut ideo possint quia sic volunt, ideo sic velint quia Deus operatur ut velint. Nam si in tantâ infirmitate vitæ hujus (in quâ tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat,) ipsis relinqueretur voluntas sua ut in adjutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent si vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent;

[a] *Ibid.*

inter tot & tantas tentationes infirmitate suâ voluntas ipsa succumberet, & ideo perseverare non possent, quia deficientes infirmitate nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut possent. Subventum est igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divinâ gratiâ indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur; & ideo quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adversitate aliquâ vinceretur. Ita factum est ut voluntas hominis invalida & imbecilla in bono adhuc parvo perseveraret per virtutem Dei; cùm & voluntas primi hominis fortis & sana in bono ampliore non perseveraverit, habens virtutem liberi arbitrij, quamvis non defuturo adjutorio Dei; sine quo non posset perseverare si vellet, non tamen tali quo in illo Deus operaretur ut vellet. Fortissimo quippe dimisit atque permisit facere quod vellet; infirmis servavit ut ipso donante invictissimè quod bonum est vellent,

& hoc deserere invictissimè nolent. [a] Ipsi sunt illi prædestinati, & secundùm propositum vocati, quorum nullus perit. Ac per hoc nullus eorum ex bono in malum mutatus finit hanc vitam, quoniam sic est ordinatus, & ideo Christo datus, *ut non pereat, sed habeat vitam æternam.* [b] Hîc fortasse non incongruè quæritur æterna ipsa vita quid sit. Sed ejus largitorem potiùs audiamus: *Hæc est,* inquit, *vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.* Æterna igitur vita, est ipsa cognitio veritatis. Quamobrem videte quàm sint perversi atque præposteri, qui sese arbitrantur Dei cognitionem tradere ut perfecti simus, cùm perfectorum ipsa sit præmium. Quid ergo agendum est? Quid, quæso, nisi ut eum ipsum quem cognoscere volumus, priùs plenâ charitate diligamus? [c] Bonum enim nostrum, de cujus fine inter Philosophos magna contentio est, nullum

[a] *Lib. de Corr. & grat. cap. 9.*

Ioan. 3. 16.

[b] *Lib. de mor. Eccl. cap. 25.*

Ioan. 17. 3.

[c] *Lib. 9 de Civit Dei. cap. 4.*

est aliud quàm illi cohærere, cujus unius anima int llectualis incorporeo, si dici potest, amplexu veris impletur fœcundaturque virtutibus. Hoc enim bonum diligere in toto corde, in totâ animâ, & in totâ virtute præcipimur. Ad hoc bonum debemus & à quibus diligimur, duci, & quos diligimus, ducere. Sic complentur duo illa præcepta in quibus tota lex pendet & Prophetæ: *Diliges Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in totâ animâ tuâ*; & *: Diliges proximum tuum tanquam teipsum.* Ut enim homo sese diligere nosset, constitutus est ei finis quò referret omnia quæ ageret, ut beatus esset: non enim qui se diligit, aliud esse vult quàm beatus. Hic autem finis, est adhærere Deo. Jam igitur scienti diligere seipsum, cùm mandatur de proximo diligendo sicut seipsum, quid aliud mandatur, nisi ut ei, quantum potest, commendet diligendum Deum? Hic est Dei cultus, hæc vera reli-

Matth. 22. 37.

Matth. 22. 7. Ibid. v. 39.

gio, hæc recta pietas, hæc tantùm Deo debita servitus. [a] Tunc quippe est optimus homo, cùm totâ suâ vitâ pergit in incommutabilem vitam, & toto affectu inhæret illi. Si autem se propter se diligit, non se refert ad Deum, sed ad seipsum conversus non ad incommutabile aliquid convertitur: & propterea jam cum defectu aliquo se fruitur, quia melior est cùm totus hæret atque constringitur incommutabili bono, quàm cùm inde vel ad seipsum relaxatur. Si ergo teipsum non propter teipsum debes diligere, sed propter illum ubi dilectionis tuæ rectissimus finis est, non succenseat alius homo, si etiam ipsum propter Deum diligis. Hæc enim regula dilectionis divinitus constituta est: *Diliges*, inquit, *proximum tuum sicut teipsum; Deum verò ex toto corde, & ex totâ animâ, & ex totâ mente*; ut omnes cogitationes tuas, & omnem vitam, & omnem intellectum in illum conferas, à quo habes ea

a *Lib. 1. de doctr. christ. cap. 22.*

Math. 22. 39. Ib. v. 37.

ipsa quæ confers. Cùm autem ait, *toto corde, totâ animâ, totâ mente*, nullam vitæ nostræ partem reliquit, quæ vacare debeat, & quasi locum dare ut aliâ re velit frui, sed quidquid aliud diligendum venerit in animum, illuc rapiatur quò totus dilectionis impetus currit. Quisquis ergo rectè proximum diligit, hoc cum eo debet agere, ut etiam ipse toto corde, totâ animâ, totâ mente diligat Deum: Sic enim eum diligens tanquam seipsum, totam dilectionem sui & illius refert in illam dilectionem Dei, quæ nullum à se rivulum duci extra patitur, cujus derivatione minuatur. [a] Hoc est gratis amare, non quasi propositâ acceptione mercedis; quia ipsa merces tua summa, Deus ipse erit quem gratis diligis, & sic amare debes, ut ipsum pro mercede desiderare non desinas, qui solus te satiet, sicut Philippus desiderabat cùm diceret: *Ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.* [b] Qui aliud præmium petit

[a] *In Ps.* 134. *ante med.*

Ioan. 14. 8.

[b] *In Ps.* 72. *fin.*

à Deo, & propterea vult servire Deo, carius facit quod vult accipere, quàm ipsum à quo vult accipere. Quid ergo? Nullum præmium Dei? Nullum præter ipsum. Præmium Dei, ipse Deus est.[a] In illâ igitur contemplatione *Deus erit omnia in omnibus*, quia nihil ab illo aliud requiretur, sed soloipso illustrari perfruique sufficiet; ideoque ille in quo *Spiritus* interpellat *gemitibus inenarrabilibus, unam*, inquit, *petij à Domino; hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini per omnes dies vitæ meæ, ut contempler delectationem Domini.* Contemplabimur enim Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, cùm *mediator Dei & hominum homo Christus Jesus tradiderit Regnum Deo & Patri*, ut jam non interpellet pro nobis mediator & sacerdos noster, filius Dei & filius hominis; sed & ipse inquantum sacerdos est, assumptâ propter nos servi formâ, subjectus sit ei qui illi subjecit omnia, & cui

[a] *Lib. 1. de Trin. cap. 10.*

1. Cor. 15. 28.

Rom. 8. 26.

Psal. 26. 4.

1. Tim. 2. 5. & 1. Cor. 15. 24.

Heb. 2. 8.

cui ſubejecit omnia ; ut inquantum Deus eſt, cum illo nos ſubjectos habeat ; inquantum ſacerdos, nobiſcum illi ſubjectus ſit. [a] Hoc qui credunt, digni habebuntur perduci à fide ad ſpeciem, id eſt, ad ipſam viſionem, quò perducens dictus eſt tradere regnum Deo & Patri. Fideles quippe ejus quos redemit ſanguine ſuo, dicti ſunt regnum ejus ; pro quibus nunc interpellat, tunc autem illic eos ſibi faciens inhærere, ubi æqualis eſt patri, non jam rogabit patrem pro eis, *Ipſe enim*, inquit, *pater amat* vos. [b] Secutio igitur Dei, beatitatis appetitus eſt ; conſecutio autem ipſa beatitas. At eum ſequimur diligendo, conſequimur verò, non cùm hoc omninò efficimur quod eſt ipſe, ſed ei proximi, eumque mirifico & intelligibili modo contingentes, ejuſque veritate & ſanctitate penitus illuſtrati atque comprehenſi. Ille namque ipſum lumen eſt, nobis autem ab eodem illuminari licet. [c] Sed quan-

a *Ibid.*

Ioan. 16. 27.

b *Lib. de mor. Eccl. cap. 11.*

c *Serm. de diverſ. cap. 7.*

do dicitur, quia Deum habebimus, & ipso solo contenti erimus, immò ipso solo sic delectabimur, ut nihil aliud requiramus; [a] quasi angustatur anima, quæ consuevit multis delectari; & dicit sibi anima carnalis, carni addicta, carnalibus cupiditatibus implicita, visco malarum cupiditatum involutas pennas habens ne volet ad Deum; dicit sibi: quid mihi erit ubi non manducabo, ubi non bibam; ubi cum uxore meâ non dormiam? Quale mihi gaudium erit? [b] Infelix, verba ista sunt infirmitatis, non facultatis. Non ergo indigebimus, & ideo beati erimus. Pleni enim erimus, sed Deo nostro: Et omnia quæ hîc pro magno desideramus, ipse nobis erit. Pro magno cibum hîc quæris; Deus tibi cibus erit. Amplexum carnis hîc quæris: *Mihi autem adhærere Deo bonum est.* Divitias hîc quæris; quomodo tibi deerunt omnia, quando illum habebis, qui fecit omnia? Et ut verbo Apostoli te

a *Ibid. inf.*

b *Ibid. cap. 8.*

Psal. 72. 28.

faciam ſecurum ; de illâ vitâ hoc dixit , *ut ſit Deus omnia in omnibus.* [a] Noli ergo talia ſperare tibi danda à Deo, qualia hîc jubet te contemnere. [b] Nihil eorum eſt apud Angelos. Unde gaudent Angeli, niſi unde Dominus ait : *Neſcitis quia Angeli eorum ſemper vident faciem patris ?* Si ergo ad faciem patris gaudent Angeli, ad tale gaudium te præpara : aut ſi invenis melius quàm videre faciem Dei ; illuc te præpara. Væ tali amori tuo, ſi vel ſuſpicaris aliquid pulchrius, quàm eſt ille à quo eſt omne pulchrum , quod te teneat ne illum cogitare merearis. [c] Non tibi proponas quia aliquid tale eſt Deus, quale vides in cælo, vel lunam , vel ſolem , vel ſidera , vel quidquid fulget & ſplendet in cælo. Non hoc eſt Deus. [d] Conamini cogitare, fratres, lumen veritatis, lucem ſapientiæ ; quomodo ubique præſens eſt omnibus. Conamini cogitare lumen juſtitiæ ; præſens eſt enim omni cogitanti. [e] Sed non

1. Cor. 15. 28.

a *In Pſ.* 43. *med.*

b *Ibid. inf.*

Matt. 18. 10.

c *Serm.* 44. *de diverſ.* c. 4.

d *Ib.* c. 6. 7.

e *Ib. inf.*

potestis; palpitat mentis acies. Purgetur, & videat. Ut autem purgetur & videat, credat ut purgari mereatur. Quod ergo videre non potestis, differte ut curemini, & videre possitis: Non tamen tale aliquid in futuro sæculo cogitetis, quale nunc videtis: quia si tale aliquid cogitaveritis, & tale aliquid dilexeritis, cum ipso mundo vultis ire extra mundum, tollere vobiscum vultis mundum. Non erunt ibi ista. Lux ibi erit quædam, unde hoc rorat nescio quid, quod modò intelligimus, & gaudemus.

x Ser. 121. de diver. cap. 25.

[x] Tenete ergo Christum, fratres; tenete fidem, tenete viam. Ipsa vos perducet ad id quod videre modò non potestis. In illo enim capite apparuit quod speretur in membris: in illo fundamento demonstratum est quod in nostrâ ædificetur fide, ut postea perficiatur in specie: ne fortè cùm putatis vos cernere, appareat vobis aliquid per imaginem falsam quasi esse quod non est, & dimissâ viâ in ex-

rorem devietis, & ad patriam quò ducit via, id est, ad speciem quò ducit fides, non perveniatis. [a] Credimus enim ut cognoscamus, non cognoscimus ut credamus. Quod enim cognituri sumus, *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.* Quid est enim fides, nisi credere quod non vides? Fides ergo est, quod non vides credere; veritas, quod credidisti videre. [b] *Scimus, quia cùm apparuerit, similes ei erimus.* Unde? *Quoniam videbimus eum sicuti est.* Magna promissio, sed merces est fidei. Quæris mercedem? Opus præcedat. Si credis, mercedem exige fidei. Si autem non credis, fidei mercedem quâ fronte quæris? [c] Ergo visuri sumus quandam visionem, fratres, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit; visionem quamdam, visionem præcellentem omnes pulchritudines terrenas, auri, argenti, nemorum atque camporum, pulchritudi-

a *Tract.* 40. *in Ioan. post med.* 1. Cor. 2. 9.

b *Ib. inf.* 1. Ioan. 3. 2.

c *Tract.* 4. *in Ep.* 1. *Ioan. med.* Isa. 64. 4.

nem maris & aëris, pulchritudinem solis & lunæ, pulchritudinem stellarum, pulchritudinem Angelorum ; omnia superantem, quia ex ipsâ pulchra sunt omnia : Quid ergo nos erimus quando hoc videbimus ? Quid nobis promissum est? 1. Ioan. 3. 2. *Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Quomodo potuit, lingua sonuit ; cætera corde cogitentur. Quid enim vel ipse Joannes dixit ad comparationem rei quæ est, vel à nobis dici potest, hominibus longè imparibus meritis ipsius ? [a] Illum interrogate qui cæpit in vobis habitare. Dico tamen & ego quod inde sentio. [b] Habent omnes animæ, cùm de sæculo exierint, diversas receptiones suas. Habent gaudium bonæ ; malæ tormenta. Sed cùm facta fuerit resurrectio, & bonorum gaudium amplius erit, & malorum tormenta graviora, quando cum corpore torquebuntur. Recepti sunt in pace sancti Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres,

a *Serm. 100. de diver. c. 5.*

b *Tract. 49. in Ioan. med.*

boni fideles; [a] ubi non eis dicitur, implete quod jussi; sed, accipite quod promisi. Quâ nunc jucunditate spiritaliter epulantur; quàm securi in Domino, & quàm sublimi honore gloriantur, quis terreno docere possit exemplo? [b] Veniet autem retributionis dies, ubi corporibus redditis totus homo recipiat quod meretur. Ubi & illius divitis membra, quæ quondam temporali purpurâ decorabantur, æterno igne torreantur, & caro pauperis ulcerosi mutata inter Angelos fulgeat; quamvis etiam nunc ille guttam ex digito pauperis apud inferos sitiat, & ille in sinu justi deliciosè requiescat. [c] Nunc jam quid acturi sint in corporibus immortalibus atque spiritalibus sancti, non adhuc eorum carne carnaliter, sed spiritaliter jam vivente ([d] tam potenti enim naturâ Deus fecit animam, ut ex ejus plenissimâ beatitudine quæ in fine temporum sanctis promittitur, redundet etiam in inferiorem naturam, quod

[a] *Ser. 103. de diver. cap. 4.*

[b] *Ib. c. 5.*

[c] *Lib. 22. de civit. Dei. cap. 29.*

[d] *Ep. 56. antemed.*

est corpus, non beatitudo quæ fruentis & intelligentis est propria, sed plenitudo sanitatis, id est, incorruptionis vigor;) [a] quantum Dominus dignitatus fuerit adjuvare, videamus. Et illa quidem actio, vel potiùs quies atque otium quale futurum sit, si verum velim dicere, nescio: non enim hoc unquam per sensus corporis vidi. Si autem mente, id est, intelligentiâ vidisse me dicam, quantum est, aut quid est nostra intelligentia ad illam excellentiam? Ibi est enim pax Dei, quæ, sicut ait Apostolus, superat omnem intellectum. Quem nisi nostrum, aut fortasse etiam omnium sanctorum Angelorum? Non enim & Dei. Si ergo sancti in Dei pace victuri sunt, profectò in eâ pace victuri sunt, quæ superat omnem intellectum. [b] Sed quia & nos pro modulo nostro pacis ejus participes facti summam in nobis atque inter nos & cum ipso pacem, quantum nostrum summum est, obtinebimus; isto modo pro suo modo

[a] *Lib. 22. de civit. Dei cap. 29.*

Philip. 4. 7.

[b] *Ibid. inf.*

modo sciunt eam sancti Angeli; homines autem nunc longè infra, quantumlibet provectu mentis excellant. [a] Quapropter cùm ex me quæritur, quid acturi sint sancti in illo corpore spiritali; non dico quod jam video; sed dico quod credo secundùm illud quod in psalmo lego: *Credidi propter quod locutus sum.* Dico itaque quòd visuri sint Deum in ipso corpore; sed utrum per ipsum, sicut per corpus nunc videmus solem, lunam, stellas, mare, ac terram, & quæ sunt in eâ, non parva quæstio est. [b] Ratiocinatio quippe illa Philosophorum, quâ ita disputant mentis aspectu intelligibilia videri, & sensu corporis sensibilia, id est, corporalia; ut nec intelligibilia per corpus, nec corporalia per seipsa mens valeat intueri, si posset nobis esse certissima, profectò certum esset per oculos corporis etiam spiritalis nullo modo posse videri Deum. Sed istam ratiocinationem & vera ratio & prophetica irridet authoritas.

a *Ibid. inf.*

Ps. 115. 1.

b *Ibid. inf.*

Quis enim ita sit aversus à vero, ut dicere audeat Deum corporalia ista nescire? Nunquid ergo corpus habet, per cujus oculos ea possit addiscere? [a] Deinde vitam quidem suam quâ nunc vivit in corpore, & hæc terrena membra vegetat, facitque viventia, interiore sensu quisque, non per corporeos oculos novit; aliorum verò vitas, cùm sint invisibiles, per corpus videt: Nam unde viventia discernimus à non viventibus corpora, nisi corpora simul vitasque videamus, quas nisi per corpus videre non possumus? Vitas autem sine corporibus, corporeis oculis non videmus. Quamobrem fieri potest, valdeque credibile est, sic nos esse visuros mundana tunc corpora cæli novi, & terræ novæ, ut Deum ubique præsentem, & universa etiam corporalia gubernantem, per corpora quæ gestabimus, & quæ conspiciemus quaquaversum oculos duxerimus, clarissimâ perspicuitate videamus: non sicut nunc *invisibilia*

[a] *Lib. 22. de civit. Dei cap. 29.*

Rom. 1 20.

Dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur per ſpeculum in ænigmate, & ex parte, ubi plus in nobis valet fides quâ credimus; quàm rerum corporalium ſpecies quam per oculos cernimus corporales: ſed ſicut homines, inter quos viventes motuſque vitales exerentes vivimus, mox ut aſpicimus, non credimus vivere, ſed videmus, cùm eorum vitam ſine corporibus videre nequeamus, quam tamen in eis per corpora remotâ omni ambiguitate conſpicimus; ita quacumque ſpiritalia illa lumina corporum noſtrorum circumferemus, incorporeum Deum omnia regentem, etiam per corpora contuebimur. Aut ergo per illos oculos ſic videbitur Deus, ut aliquid habeant in tantâ excellentiâ menti ſimile, quo & incorporea natura cernatur; quod ullis exemplis, ſive ſcripturarum teſtimoniis divinarum vel difficile vel impoſſibile eſt oſtendere. Aut, quod eſt ad intelligendum facilius, ita Deus nobis

1.Cor.13. 11. Ibid.v.9.

erit notus atque conſpicuus, ut videatur ſpiritu à ſingulis nobis in ſingulis nobis, videatur ab altero in altero, videatur in ſeipſo, videatur in cælo novo, & in terrâ novâ, atque in omni quæ tunc fuerit, creaturâ; videatur & per corpora in omni corpore, quocumque fuerint ſpiritalis corporis oculi acie perveniente directi. Patebunt etiam cogitationes noſtræ invicem nobis: tunc enim implebitur quod Apoſtolus, cùm dixiſſet, *Nolite ante tempus judicare quicquam*; mox addidit, *donec veniat Dominus, & illuminet abſcondita tenebrarum, & manifeſtet cogitationes cordis; & tunc laus erit unicuique à Deo.* [a] Quanta erit illa felicitas, ubi nullum erit malum, nullum latebit bonum, vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus? Nam quid aliud agetur ubi neque ullâ deſidiâ ceſſabitur, neque ullâ indigentiâ laborabitur, neſcio. Admoneor etiam ſancto cantico, ubi lego, vel audio, *Bea-*

1. Cor. 4. 5.

a *Lib. 22. de civit. Dei cap. 30.*

ti qui habitant in domo tuâ, Domine: in sæcula sæculorum laudabunt te. Omnia membra & viscera incorruptibilis corporis, quæ nunc videmus per usus necessitatis varios, & motus distributa, quoniam tunc non erit ipsa necessitas, sed plena, certa, secura, sempiterna felicitas, proficient in laudibus Dei. Omnes quippe illi, de quibus jam sum locutus, qui nunc latent harmoniæ corporalis numeri non latebunt, intrinsecùs & extrinsecùs per corporis cuncta dispositi; & cum cæteris rebus, quæ ibi magnæ atque mirabiles videbuntur, rationales mentes in tanti artificis laudem rationalis pulchritudinis delectatione succendent. Qui motus illîc talium corporum sint futuri, temerè definire non audeo, quod excogitare non valeo. Tamen est motus, & status, sicut ipsa species, decens erit quicumque erit, ubi quod non decebit non erit. Certè ubi volet spiritus, ibi protinus erit corpus, nec volet Psal. 83. 5.

aliquid ſpiritus, quod nec ſpiritum poſſit decere, nec corpus. Vera ibi gloria erit, ubi laudantis nec errore quiſquam nec adulatione laudabitur: Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno; ſed nec ad eum ambiet ullus indignus, ubi nullus permittetur eſſe niſi dignus. Vera pax ibi erit, ubi nihil adverſi nec à ſeipſo nec ab alio quiſquam patietur. Præmium virtutis erit ipſe qui virtutem dedit, eique ſeipſum, quo melius & majus nihil poſſit eſſe, promiſit. Quid eſt enim aliud quod
Levit 26. 12. per Prophetam dixit, *Ero illorum Deus, & ipſi erunt mihi plebs*, niſi, ego ero unde ſatientur; ego ero quæcumque ab hominibus honeſtè deſiderantur, & vita, & ſalus, & victus, & copia, & gloria, & honor, & pax, & omnia bona? Sic enim & illud rectè intelligitur
1. Cor. 15. 28. quod ait Apoſtolus: *Vt ſit Deus omnia in omnibus.* Ipſe finis erit deſideriorum noſtrorum, qui ſine fine videbitur, ſine faſtidio amabi-

tur, sine fatigatione laudabitur. Hoc munus, hic affectus, hic actus profectò erit omnibus, sicut ipsa vita æterna communis. Cæterùm qui futuri sint pro meritis præmiorum, etiam gradus honorum atque gloriarum, quis est idoneus cogitare, quanto magis dicere? Quòd tamen futuri sint, non est ambigendum. Atque id etiam beata civitas illa magnum in se bonum videbit, quòd nulli superiori ullus inferior invidebit, sicut nunc non invident Archangelis Angeli cæteri: tamque nollet esse unusquisque quod non accepit, quamvis sit pacatissimo concordiæ vinculo ei qui accepit, obstrictus; quàm nec in corpore vult oculus esse qui est digitus, cùm membrum utrumque contineat totius corporis pacata compago. Sic itaque habebit donum alius alio minus, ut hoc quoque donum habeat ne velit amplius. Nec ideo liberum arbitrium non habebunt, quia peccata eos delectare non poterunt: Magis quip-

pe erit liberum, à delectatione peccandi usque ad delectationem non peccandi indeclinabilem liberatum. [a] Certè Deus ipse nunquid quia peccare non potest, ideo liberum arbitrium habere negandus est? Erit ergo illius civitatis, & una in omnibus, & inseparabilis in singulis voluntas libera, ab omni malo liberata, & impleta omni bono; fruens indesinenter æternorum jucunditate gaudiorum, oblita culparum, oblita pœnarum, nec tamen ideo suæ liberationis oblita, ut liberatori suo non sit ingrata; quantum enim attinet ad scientiam rationalem, memor præteritorum etiam malorum suorum; quantum autem ad experientis sensum, prorsus immemor. [b] Ibi vacabimus, & videbimus; videbimus, & amabimus; amabimus, & laudabimus. Ecce quod erit in fine sine fine. Nam quis alius noster est finis, nisi pervenire ad regnum, cujus nullus est finis? [c] Hoc piorum præmium est, cujus adipiscendi spe vitam istam temporalem atque

[a] *Lib. 22. de civit. Dei cap. 30.*

[b] *Ib. inf.*

[c] *Epist. 52. post init.*

mortalem non tam delectabiliter quàm tolerabiliter ducimus, & mala ejus tunc bono consilio & divino munere fortiter ferimus, cùm bonorum æternorum fideli Dei promissione, & fideli nostrâ expectatione gaudemus. Ad hoc nos Apostolus exhortans ait: *Spe gaudentes, in tribulatione patientes.* Rom. 12. 12. Ostendit enim quare in tribulatione patientes, præmittendo: spe gaudentes. [a] Propter hanc adipiscendam vitam beatam ipsa vera vita beata nos orare docuit. [b] Quod quare faciat, qui novit quid nobis necessarium sit, priusquam petamus ab eo, movere animum potest, nisi intelligamus quòd Dominus & Deus noster non voluntatem nostram sibi velit innotescere, quam non potest ignorare; sed exerceri in orationibus desiderium nostrum, quò possimus capere quod præparat dare: Illud enim valde magnum est, sed nos ad capiendum parvi & angusti sumus. Tota vita Christiani boni, sanctum desiderium

a *Ep.* 121. *cap.* 8.

b *Ib. inf.*

c *Tract.* 4. *in Ep.* 1. *Ioan. med.*

est. Quod autem desideras, nondum vides; sed desiderando capax efficeris, ut cùm venerit quod videas, implearis. [a] Tanto quippe illud, quod valde magnum est, quod *nec oculus vidit*; quia non est color; *nec auris audivit*, quia non est sonus; *nec in cor hominis ascendit*, quia cor hominis illuc debet ascendere, sumemus capaciùs, quanto id & fideliùs credimus, & speramus firmiùs, & desideramus ardentiùs. In ipsâ ergo fide, & spe, & charitate continuato desiderio semper oramus: sed ideo per certa intervalla horarum & temporum etiam verbis rogamus Deum, ut illis rerum signis nos ipsos admoneamus, quantumque in hoc desiderio profecerimus, nobis ipsis innotescamus, & ad hoc augendum nos ipsos acriùs excitemus: dignior enim sequetur effectus, quem ferventior præcedit affectus. Ac per hoc & quod ait Apostolus, *sine intermissione orate*, quid est aliud, quàm beatam vitam, quæ

a Ep. 121. cap. 8. & 9.

1. Cor. 2. 9.

1. Cor. 5 17.

nulla nisi æterna est, ab eo qui eam solus dare potest, sine intermissione desiderate? Semper ergo hanc à Domino Deo desideremus; & oremus semper. Sed ideo ab aliis curis atque negotiis, quibus ipsum desiderium quodammodo tepescit, certis horis ad negotium orandi mentem revocamus, verbis orationis nos ipsos admonentes in id quod desideramus intendere; ne quod tepescere cæperat, omnino frigescat, & penitus extinguatur, nisi crebriùs inflammetur. [a] Adhuc est fortasse quod quæras; cur Apostolus dixerit: *Quid enim oremus, sicut oportet, nescimus*: Neque enim ullo modo credendum est, vel ipsum, vel quibus ista dicebat, Dominicam nescisse orationem. Cur ergo putamus hoc eum dixisse, quod nec temerè potuit nec mendaciter dicere, nisi quia molestiæ tribulationesque temporales plerumque prosunt vel ad sanandum tumorem superbiæ, vel ad probandam exercendamve patientiam,

[a] *Ibid. cap.* 14. Rom. 8. 26.

cui probatæ & exercitatæ clarior merces uberiorque servatur, vel ad quæcumque flagellanda & abolenda peccata : tamen nos nescientes quid ista prosint, ab omni tribulatione optamus liberari. [a] In talibus ergo *quid oremus sicut oportet, nescimus.* Unde si aliquid contrà quàm oramus acciderit, patienter ferendo, & in omnibus gratias agendo, hoc potiùs oportuisse quod Dei, non quod nostra voluntas habuerit, minimè dubitare debemus. Nam & hujusmodi exemplum præbuit nobis ille mediator, qui cùm dixisset : *Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste,* humanam in se voluntatem ex hominis susceptione transformans ; continuò subjecit : *Verùm non quod ego volo, sed quod tu vis, Pater.* Unde non immeritò *per unius obedientiam justi constituuntur multi.* Quisquis autem illam unam petit à Domino, & hanc requirit, certus ac securus petit, nec timet ne fortè obsit cùm acceperit, sine quâ

[a] *Ep.* 121. *cap.* 14. Rom. 8. 26.

Matth. 26. 39.

Ibid.

Rom. 5. 19.

Ps. 26. 4.

nihil prodeſt quidquid aliud ſicut optaret, acceperit. Ipſa eſt enim una vera & ſola beata vita, ut contemplemur Domini delectationem in æternum, immortales atque incorruptibiles corpore & ſpiritu. Propter hanc unam cætera requiruntur, & non indecenter petuntur. Iſtam quiſquis habuerit, omnia quæ vult habebit, nec aliquid ibi velle habere poterit, quod non decebit. Ibi quippe eſt fons vitæ, quem ſitire nunc oportet in oratione, quamdiu in ſpe vivimus, & quod ſperamus nondum videmus, in protectione alarum ejus ante quem eſt omne deſiderium noſtrum, ut *inebriemur ab ubertate domus ejus, & torrente voluptatis ejus potemur, quoniam apud eum eſt fons vitæ, & in lumine ejus videbimus lumen*; quando ſatiabitur in bonis deſiderium noſtrum, & nihil erit ultrà quod gemendo quæramus, ſed quod gaudendo teneamus. Verumtamen quia ipſa eſt pax quæ præcellit omnem intelle- Pſal. 35. 9. 10.

ctum ; etiam ipſam in oratione poſcendo , quid oremus ſicut oportet neſcimus : quod enim ſicuti eſt cogitare non poſſumus , utique neſcimus ; ſed quidquid cogitanti occurrerit , abijcimus , reſpuimus , improbamus ; non hoc eſſe quod quærimus , novimus , quamvis illud nondum quale ſit noverimus. Sed ipſe *Spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Quid eſt autem , interpellat , niſi interpellare nos facit ? Indigentis enim certiſſimum indicium eſt interpellare gemitibus. Nullius autem rei eſſe indigentem fas eſt credere Spiritum ſanctum : ſed ita dictum eſt, interpellat , quia interpellare nos facit , nobiſque interpellandi & gemendi inſpirat affectum. Sicut illud in Evangelio : *Non enim vos eſtis qui loquimini ; ſed ſpiritus Patris veſtri qui loquitur in vobis.* Neque enim & hoc ita fit de nobis tanquam nihil facientibus nobis. Adjutorium igitur Spiritus ſancti ſic expreſſum eſt , ut ipſe facere di-

a *Epiſt.* 105. *ante med.*

Rom. 8. 26.

Matth. 10. 20.

ceretur, quod ut faciamus facit.
[a] Attendant ergo quomodo fallun-
tur qui putant esse à nobis, non da-
ri nobis ut petamus, quæramus,
pulsemus; & hoc esse dicunt quòd
gratia præceditur merito nostro,
ut sequatur illa; cùm accipimus
petentes, & invenimus quærentes,
aperiturque pulsantibus. Nec vo-
lunt intelligere, etiam hoc divini
muneris esse ut oremus, hoc est,
petamus, quæramus, atque pulse-
mus. *Accipimus enim spiritum*
adoptionis filiorum, in quo clama-
mus Abba, Pater. [b] Nonne ali-
quando ipsa oratio nostra sic tepida
est, vel potiùs frigida, & penè
nulla, immò omnino interdum
nulla, ut neque hoc in nobis cum
dolore advertamus? Quia si vel
hoc dolemus, jam oramus. Quid
ergo aliud ostenditur nobis, nisi
quia & petere, & quærere, & pul-
sare ille concedit, qui ut hæc
faciamus jubet? Igitur *non volen-*
tis, neque currentis, sed miseren-
tis est Dei; quandoquidem nec

a *Lib. de dono persever. cap. 23.*

Rom. 8. 15.

b *Lib. 1. quæst. ad simplic. q. 2. fin.*

Rom. 9. 16.

velle nec currere nisi eo movente atque excitante poterimus. [a] Nam si propterea solùm dictum est, *Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei*, quia voluntas hominis sola non sufficit ut justè rectèque vivamus, nisi adjuvemur misericordiâ Dei: Potest & hoc modo dici, igitur non miserentis est Dei, sed volentis est hominis; quia misericordia Dei sola non sufficit, nisi consensus nostræ voluntatis addatur. At illud manifestum est, frustra nos velle nisi Deus misereatur; illud autem nescio quomodo dicatur, frustra Deum misereri, nisi nos velimus. Si enim Deus miseretur, etiam volumus; ad eamdem quippe misericordiam pertinet ut velimus. [b] Quid est enim boni cupiditas, nisi charitas? De quâ Joannes Apostolus sine ambiguitate loquitur, dicens: *Charitas ex Deo est.* Nec initium ejus ex nobis, & perfectio ejus ex Deo: sed si charitas ex Deo, tota nobis ex Deo est. Avertat enim Deus hanc

[a] *Ib. med.* Rom. 9. 16.

[b] *Lib. 2. ad Bonif. cap. 9.* 1. Ioan. 4. 7.

hanc amentiam, ut in donis ejus nos priores faciamus, posteriorem ipsum: *Quoniam misericordia ejus præveniet me*; Et ipse est cui fideliter veraciterque cantatur: *Quoniam prævenisti eum in benedictione dulcedinis.* Et quid hîc aptiùs intelligitur, quàm ipsa de quâ loquimur cupiditas boni? Tunc enim bonum concupiscì incipit, quando dulcescere cæperit. Quando autem timore pœnæ, non amore justitiæ fit bonum, nondum bene fit bonum; nec fit in corde quod fieri videtur in opere, quando mallet homo non facere, si posset impunè. Ergo benedictio dulcedinis est gratia Dei, quâ fit in nobis ut nos delectet, & cupiamus, hoc est, amemus quod præcipit nobis. In quâ si nos non prævenit Deus, non solùm non perficitur, sed nec inchoatur ex nobis. Si enim sine illo nihil possumus facere, profectò nec incipere, nec perficere: quia ut incipiamus, dictum est, *Misericordia ejus præveniet me*; ut perfi- Psal. 58. 11. Psal. 20. 4. Psal. 58. 11.

Psal. 22 3. ciamus, dictum est, *Misericordia ejus subsequetur me.*

FIAT VOLUNTAS TUA, sicut in cælo, & in terrâ.

a *Serm. 48. de diver. cap. 5.* b *In Ps. 36. conc. 3. post. init.* c *Lib. 22. cõt. Faust. cap. 27.* d *Lib. 16. c. 3.*

[a] SI non illud tu dicas, non faciet Deus voluntatem suam? [b] Voluntas Dei, ipsa est lex Dei, [c] ordinem naturalem conservari jubens, perturbari vetans. [d] Deus autem creator & conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit; id enim erit cuique rei naturale, quod ille fecerit à quo est omnis modus, numerus, ordo naturæ. Sed nec ipse homo contra naturam quicquam facit, nisi cùm peccat. Qui tamen supplicio redigitur ad naturam. Ad naturalem quippe justitiæ ordinem pertinet, ut aut peccata non fiant, aut impunita esse non valeant. Quodlibet horum fit, naturalis ordo servatur, si non ab animâ, certè à Deo. [e] In psalmo canitur: *Deus autem noster in cælo* & in terrâ *omnia quæcumque vo-*

e *Enchiridii cap. 95. 96.* Psal. 113. 11.